

ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ

A 1 ¹Αναξίμανδρος, γιός του Πραξιάδη, από τη Μίλητο: αυτός έλεγε ότι ή αρχή και το στοιχείο των πάντων είναι το άπειρο, χωρίς να το έντοπίζει στον άέρα ή στο νερό ή σε ότιδήποτε άλλο... ήταν ο πρώτος που επινόησε το γνώμονα και τον έστησε πάνω στα ήλιακά ρολόγια (;) της Σπάρτης, σύμφωνα με τα όσα λέει ο Φαβωρίνος στην Παγκόσμια ιστορία του, για να σημαδεύει τα ήλιοστάσια και τις Ισημερινές· επίσης κατασκεύασε και ώροδεικτικά όργανα. Ήταν ο πρώτος που σχεδίασε το περίγραμμα της γής και της θάλασσας, αλλά επίσης εφτιάζε και μια ούράνια σφαίρα. [Συνέταξε μια συνοπτική έκθεση των απόψεών του, που υποθέτω ότι την είδε ο 'Απολλόδωρος ο 'Αθηναίος.] Ο 'Απολλόδωρος λέει στα Χρονικά του ότι ο 'Αναξίμανδρος ήταν εζήγνητα τεσσάρων χρόνων τη δεύτερη χρονιά της πεντηκοστής δγδοής 'Ολυμπιάδας (547/6 π.Χ.) και ότι πέθανε λίγο καιρό αργότερα (άφου μάλιστα εφτασε στο απόγειο της άκμης του την ίδια περίπου εποχή που ήταν τύραννος στη Σάμο ο Πολυκράτης).] ①

A 2 ²Αναξίμανδρος, γιός του Πραξιάδη, από τη Μίλητο, συγγενής, [μαθητής και διάδοχος του Θαλή]· αυτός ανακάλυψε πρώτος την Ισημερία, τα ήλιοστάσια και τα ώρολογιακά όργανα, καθώς επίσης ότι ή γή βρίσκεται στο κέντρο του κόσμου. Εισήγαγε το γνώμονα και γενικά έκανε γνωστές τις βασικές αρχές της γεωμετρίας. [Έγραψε τα βιβλία Περί φύσεως, Γής περιόδος, Περί των άπλανών, Σφαίρα και μερικά άλλα.] ③

A 5 ⁵...και το άπειρον δεν έχει αρχή... αλλά φαίνεται ότι αυτό είναι ή αρχή των άλλων, και τα πάντα περιέχει και τα πάντα κυβερνά, όπως λένε όσοι δεν δέχονται άλλες αίτιες, όπως λ.χ. το νοῦ ή τη φιλία, πλάι στο άπειρο· και αυτό είναι το θείο· γιατί είναι άθάνατο και άσθαρτο, όπως λέει ο 'Αναξίμανδρος και οι περισσότεροι φυσιολόγοι. ⑤

A 7 ⁷Είναι φανερό ότι (ο 'Αναξίμανδρος), βλέποντας τα τέσσερα στοιχεία να μετατρέπονται το ένα στο άλλο, έκρινε ότι δεν έπρεπε να θεωρήσει κανένα από αυτά ως υπόστρωμα των άλλων, παρά κάτι άλλο πλάι σ' αυτά· και ανήγαγε τη γένεση όχι στην αλλοίωση του στοιχείου, αλλά στην απόσπαση των αντιθέτων χάρη στην άεναη κίνηση. ⑦

A 16 ⁸"Άλλοι όμως λένε ότι τα αντίθετα εκπηγάζουν από το ένα, στο οποίο ένυπάρχουν, όπως υποστηρίζει ο 'Αναξίμανδρος και όσοι λένε ότι υπάρχουν ένα και πολλά, όπως ο 'Εμπεδοκλής και ο 'Αναξαγόρας· γιατί και αυτοί υποστηρίζουν ότι όλα τα άλλα προέκυψαν από το ⑧

A 10 ⁹Λέει ότι αυτό που παρήγαγε από το αίώνιο το θερμό και το ψυχρό αποχωρίστηκε στην αρχή αυτού του κόσμου και ότι από αυτό σχηματίστηκε, γύρω από τον άέρα που περιβάλλει τη γή, ένα είδος πύρινης σφαίρας, σαν φλοιός γύρω από ένα δένδρο. "Όταν αυτή ή σφαίρα έσκασε και κλείστηκε σε μερικούς κύκλους, δημιουργήθηκαν ο ήλιος, ή σελήνη και τα άστρα. ⑨

A 11 ¹⁰"Όσο για τα ούράνια σώματα, δημιουργούνται το καθένα ως ένας πύρινος κύκλος που αποχωρίζεται από το πυρ του κόσμου και περιβάλλεται από άέρα. ΄Υπάρχουν σ' αυτούς τους πύρινους κύκλους τρύπες εκπνοής, κάτι πόροι σαν αυλάκια, μέσα από τους οποίους φαίνονται τα ούράνια σώματα· γι' αυτό και όταν φράζονται αυτές οι τρύπες, προκαλούνται οι έκλειψεις. 'Η σελήνη φαίνεται πότε να γεμίζει, πότε να φθίνει, ανάλογα με το αν οι πόροι αυτοί φράζουν ή ανοίγουν. 'Ο κύκλος του ήλιου είναι 27 φορές μεγαλύτερος από τη γή, ενώ ο κύκλος της σελήνης είναι 18 φορές μεγαλύτερος από τη γή· ο ήλιος βρίσκεται ψηλότερα από όλα τα ούράνια σώματα, ενώ οι κύκλοι των άπλανών άστέρων χαμηλότερα. ⑩

* 'Από αυτούς που λένε ότι είναι ένα, κινητό και άπειρο, ο 'Αναξίμανδρος ο Μιλήσιος, γιός του Πραξιάδη, διάδοχος και μαθητής του Θαλή,

είπε ότι ή αρχή και το στοιχείο όλων των όντων είναι το άπειρον,

και ήταν ο πρώτος που έδωσε στην αρχή αυτό το όνομα.

Λέει ότι (αυτό το άπειρον) δεν είναι ούτε νερό ούτε κανένα άλλο από τα λεγόμενα στοιχεία, παρά κάποια άλλη ουσία,

από την οποία έγιναν όλοι οι ούρανοι και οι κόσμοι που υπάρχουν σ' αυτούς. ⑥

Και ή μήτρα, από την οποία γεννήθηκαν τα πράγματα, είναι ή ίδια με αυτή στην οποία αποσυντίθενται, «όπως είναι αναγκαίο να γίνει»

γιατί τιμωρούνται και επανορθώνουν άμοιβαία για την άδικία, σύμφωνα με την τάξη του χρόνου, καθώς είπε με αυτά τα μάλλον ποιητικά λόγια.

A 21 'Ο Αναξίμανδρος λέει ότι ο ήλιος είναι ένας κύκλος 28 φορές το μέγεθος της γης, παρόμοιος με τη ρόδα ενός άρματος, που έχει τη στεφάνη της κοίλη, γεμάτη φωτιά, και σ' ένα όρισμένο σημείο αφήνει να φαίνεται η φωτιά μέσα από ένα στόμιο, όπως μέσα από το άκρο φύσιο ενός φουσερού. (11)

A 10 Λέει ότι η γη έχει κυλινδρικό σχήμα και ότι το βάθος της είναι το ένα τρίτο του πλάτους της. (12)

A 11 'Η γη είναι μετέωρη και δεν στηρίζεται πουθενά, αλλά μένει ακίνητη χάρη στην ίση απόστασή της από όλα τα άλλα πράγματα. (13)

A 26 'Υπάρχουν μερικοί, όπως λ.χ. ο Αναξίμανδρος ανάμεσα στους παλιούς, που λένε ότι η γη μένει ακίνητη χάρη στην Ισορροπία της. Γιατί σε κάτι που διατηρείται σταθερά στο κέντρο και Ισαπέχει από τα άκρα προσιδιάζει να μην παρασύρεται καθόλου προς τα πάνω ή προς τα κάτω ή προς τα πλάγια και είναι αδύνατο να κινηθεί ταυτόχρονα προς αντίθετες κατευθύνσεις, επομένως μένει άναγκαία ακίνητο. (14)

Γιατί (ο Αναξίμανδρος) θεωρούσε ότι τα πράγματα δεν δημιουργούνται από μία ουσία,

όπως πίστευε ο Θαλής ότι γεννιούνται από το νερό, αλλά το καθένα από τις δικές του ξεχωριστές αρχές. Πίστευε ότι αυτές οι αρχές των επιμέρους πραγμάτων είναι άπειρες, και ότι παράγουν αναρίθμητους κόσμους καθώς και όλα όσα εμφανίζονται μέσα σ' αυτούς και αυτοί οι κόσμοι, όπως πίστευε, τότε διαλύονται και τότε ξαναγεννιούνται, ανάλογα με την ηλικία που μπορεί να φτάσει καθένας τους. (15)

A 11 Γιατί εκείνοι που υπέθεταν ότι οι κόσμοι είναι απειράριθμοι, όπως οι όπαδοι του Αναξίμανδρου, του Λεύκιππου και του Δημόκριτου και αργότερα οι όπαδοι του Επίκουρου, θεωρούσαν ότι οι κόσμοι αυτοί δημιουργούνται και καταστρέφονται επ' άπειρον, με μερικούς από αυτούς να δημιουργούνται πάντα και άλλους να καταστρέφονται, και έλεγαν ότι η κίνηση είναι αέναη... (15)

A 10 Λέει, ακόμα, ότι αρχικά ο άνθρωπος γεννήθηκε από διαφορετικά ζώα, γιατί τα άλλα ζώα μπορούν έπειτα από λίγο καιρό να συντηρηθούν μόνα τους και μόνο ο άνθρωπος χρειάζεται τη μακρόχρονη μητρική φροντίδα γι' αυτό και δεν θά είχε επιβιώσει, αν αυτή ήταν η αρχική του μορφή. (16)

A 11 Τα ζώα δημιουργήθηκαν από το υγρό στοιχείο, που το εξέταμισε ο ήλιος. Όσο για τον άνθρωπο, αρχικά ήταν παρόμοιος με ένα άλλο πλάσμα, και συγκεκριμένα με ψάρι. (17)

A 30 'Ο Αναξίμανδρος είπε ότι τα πρώτα ζώα γεννήθηκαν στο υγρό στοιχείο, τυλιγμένα μέσα σε άγκαθωτούς φλοιούς, και ότι με την πάροδο του χρόνου βγαίνουν στο στεγνότερο μέρος της γης και, όταν έσκαζε ο φλοιός τους, ζούσαν για ένα σύντομο χρονικό διάστημα ένα διαφορετικό είδος ζωής. (18)